

RELAȚIA DINTRE TIPOLOGIILE TEMPERAMENTALE ȘI TULBURĂRILE EMOȚIONALE LA STUDENȚI

Aura MUTRUC

This research presents a theoretical synthesis regarding temperament, affective spectrum disorders, and mood disorders. The purpose of the research is to determine the relationship between temperamental typologies and emotional disturbances in adolescents.

Secolul XXI fiind în amploarea dezvoltării tehnologiilor informaționale, cu acces nelimitat la informații, vine cu noi provocări care urmăresc adolescenții zi de zi. Toate aceste progrese cheamă lumea la noi și noi încercări, prin modificarea rapidă a societății care lasă o amprentă asupra dezvoltării generațiilor tinere. Personalitatea adolescentului este una dintre tematicile cele mai cercetate în ultima perioadă, lucrările oferind arii variate de studii pe aceste aspecte: *Locul afectivității în structura personalității adolescentului*, Lavinia Maria Pruteanu, 2008; *Influența asupra rezilienței adolescenților: controlul parental și conflictul părinte-adolescent*, Marius Marici, 2015; *Identitatea la adolescenți*, Grosu Ada Ioan, Cluj-Napoca, 2014; *Îmbunătățirea stimei de sine la adolescenți*, Grigorescu Andreea, 2009; *Studiul anxietății la adulți*, Iulia Racu, 2017; *Training-ul de dezvoltare a competențelor afective*, Angela Calancea, Chișinău, 2012.

Dezvoltarea armonioasă a proceselor cognitive și stabilitatea emoțională este una dintre principalele premise esențiale în viața adolescentului, luând în considerare modificările care au loc în această perioadă la nivelul biopsihosocial, dorința de autoafirmare, schimbări biologice/fiziologie, schimbări hormonale, conflicte interne, căutarea și descoperirea propriei personalități, aspirații, dorințe etc. [3]. Aceste schimbări și apariția barierelor în realizarea scopurilor, conflicte interne și externe, interpersonale și intrapersonale duc la generarea unui dezechilibru emoțional. Adolescentul neavând mecanisme de apărare, coping este supus des stresului, trăirilor afective de intensitate puternică, incapacitatea de a depăși situațiile și somatizarea unor aspecte, favorizează dezvoltarea tulburărilor emoționale. Dacă să ne referim la teoriile emoționale și îndeosebi, la teoria diferențială elaborată de R. Izard, se remarcă legătura emoțiilor cu formațiunile de bază ale perso-

nalității. În timpul maturizării în perioada adolescenței căreia îi este specifică vulnerabilitatea emoțională, se produc o serie de schimbări radicale, el remarcă faptul că emoția este un fenomen complicat ce include aspecte neurofiziologice, neuromusculare și fenomenologice [1].

Mihai Golu (1993) susține că personalitatea umană este un ansamblu de condiții interne, sub formă de însușiri psihice relativ stabile. H.A. Eysenck menționează că personalitatea umană poate fi descrisă prin două aspecte: introversiune/extroversiune, neurotism/stabilitate emoțională [2].

Din perspectiva lui Eysenck și R.B. Cattell, bunăstarea emoțională presupune stabilitatea emoțională care se află între două baricade: stări afective stabile și instabilitatea emoțională. Potrivit modelului trăsăturilor elaborate de G.W. Allport, personalitatea este alcătuită dintr-un set de trăsături structurale individuale pentru fiecare în parte. Perioada adolescenței este etapa în care copilul este pus în situația de a face față tuturor provocărilor și de autocunoaștere. Cunoașterea tipului de temperament care este legat strâns de sistemul nervos central fiind înăscut și moștenit, ereditar. În funcție de acest factor ereditar, individul reacționează și se comportă conform tipului de temperament la schimbarea unui element din mediul exterior. Adolescenții de azi având acces la informații, la diferite teste de personalitate, ce le pot completa online, acest fapt favorizează elaborarea unor mecanisme de apărare și de recuperare în urma unei schimbări bruște din mediul intern sau extern. Însă din incapacitatea de gestionare a acestor informații adolescenții devin vulnerabili din punct de vedere emoțional. Experiențele de viață, obstacolele, eșecurile academice sau pe plan personal, alți factori de stress, sporesc dezvoltarea unui dezechilibru emoțional și predispoziția spre o tulburare emoțională.

Astfel, scopul cercetării noastre constă în determinarea relației dintre tipologiile temperamentale și tulburările emoționale la adolescenți.

Ipotezele studiului propus sunt următoarele:

- Presupunem că există o relație între tipologiile temperamentale și tulburările emoționale la adolescenți.

- Presupunem că există diferențe în manifestările tulburărilor emoționale determinate de profilul de studii ales și tipul de temperament dominant.

Realizarea scopului și confirmarea ipotezei revendică următoarele obiective:

1. Selectarea informației, analiza literaturii de specialitate vizavi de aspectele cercetate.
2. Selectarea metodelor psihodiagnostice adecvate cercetării date.
3. Identificarea eșantionului supus cercetării.
4. Determinarea nivelului DASS și tipologiilor temperamentale la studenți.
5. Prelucrarea și interpretarea matematico-statistică a rezultatelor investigate.
6. Elaborarea concluziilor generale cu privire la partea experimentală a lucrării.

Realizarea obiectivelor propuse a fost favorizată de aplicarea următoarelor metode de investigare: analiza literaturii de specialitate privind problema de cercetare: observația; convorbirea; Testul DASS (Scalele de depresie, anxietate și stress de Lovibond & Lovibond); Testul Tipologiile Temperamentale (Tipologia școlii franco-olandeze, G. Heymans și E.D. Wiersma, Rene Le Senne și Gaston Berger); metode statistico-matematice.

Eșantionul cercetării este format din 56 de adolescenți cu vârsta cuprinsă între 18-25 de ani, studenți la Universitatea de Stat din Moldova, profilul real/uman, criteriul de selecție constituind tinerii de vârsta respectivă, conform periodizării propuse de Iulia Albu în *Psihologia vârstelor*, 2007.

La baza metodologică a lucrării stau următoarele teorii:

- ✓ Teoriile temperamentale ale lui Eysenck.
- ✓ Tulburările emoționale propuse de clasificarea în *Manualul de diagnostic și statistică a tulburărilor mentale* (DSM-IV) și *Dicționarul de Psihiatrie și Psihopatologie clinică*.

Valoarea științifică și practică a lucrării. Prin abordarea completă a subiectului temei și realizarea eficientă a obiectivelor, propunem un conținut structurat prin următoarele: determinarea tipului de temperament, care are cea mai mare predispoziție spre dezvoltarea unei tulburări de dispoziție și adaptare: depresie, anxietate sau stres; au fost abordate diverse concepte-cheie, teorii.

Noutatea științifică. A fost stabilit că temperamentul coleric corelează și are o predispoziție spre dezvoltarea unei dereglări emoționale, depresie, anxietate și stres în comparație cu alte temperamente, pe când temperamentul flegmatic este cel mai echilibrat și nu are o predispoziție mai mică spre dezvoltarea acestor tulburări.

Concluzii:

1. Lucrarea va fi utilă pentru personalul care activează în cadrul Universității de Stat din Moldova, deoarece există o predispoziție spre tulburările emoționale în rândul studenților și administrația să vină cu activități: tehnici, traininguri, consiliere de grup și individuală pentru scăderea riscurilor de dezvoltare și agravare a acestora.

2. Elaborarea unui set de strategii de diminuare a tulburărilor emoționale la diferite profiluri, se va lua în considerare și tipologia temperamentală, și sfera de activitate pentru eficientizarea procesului de terapie sau consiliere.

Referințe:

1. CALANCEA, A. *Training-ul de dezvoltare a competențelor afective*. Chișinău, 2012.
2. EȚCO, C., FORNEA, Iu., DAVIDESCU, T., DANILIU, N., CĂRĂUȘ, M. *Psihologia generală: Suport de curs*. Chișinău, 2007.
3. CREȚU, T. *Psihologia Copilului*. Chișinău, 2015.